

Nr 56.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 8 juli 1904 (nr 26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap.

Genom en den 13 juni 1947 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 324, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll föreslagit riksdagen att antaga följande vid propositionen fogade förslag till

L a g

angående ändring i lagen den 8 juli 1904 (nr 26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap.

Härigenom förordnas, att i 6 kap. lagen den 8 juli 1904 om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap¹ skall införas en ny paragraf, betecknad 4 a §, av nedan angiven lydelse.

6 KAP.

4 a §.

Har undersåte i stat, vilken icke är ansluten till konventionen den 12 juni 1902 för lösande av konflikter mellan lagar i fråga om äktenskap, sedan minst två år hemvist här i riket och vill han inför svensk myndighet träda i äktenskap, må hans rätt att ingå äktenskapet prövas efter svensk lag, där han det begär.

Till återgång av äktenskap som ingåtts i enlighet med stadgandet i första stycket dömes, om orsak därtill finnes enligt svensk lag.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Beträffande de skäl som anförts till stöd för Kungl. Maj:ts förslag får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

¹ Jfr SFS 1931: 154.

I 1 kap. 2 § lagen den 8 juli 1904 om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap stadgas att, om utländsk undersåte vill träda i äktenskap inför svensk myndighet, hans rätt att ingå äktenskapet skall, fränsett vissa undantagsfall, prövas efter lagen i den stat han tillhör. Enligt 2 kap. 1 § skall i allmänhet talan om återgång av äktenskap, som i behörig form slutits mellan utländska undersåtar, prövas efter lagen i den stat makarna vid äktenskapets ingående tillhörde, om Konungen förordnat att denna lag i sådan^t fall må vinna tillämpning ändå att orsak till återgång ej finnes enligt svensk lag. Är ej förordnande av Konungen meddelat, får ej till återgång dömas, med mindre orsak därtill finnes jämväl enligt svensk lag.

Dessa bestämmelser tillkommo i samband med Sveriges anslutning till de vid tredje Haagkonferensen för internationell privaträtt antagna, den 12 juni 1902 undertecknade konventionerna för lösande av konflikter mellan lagar i fråga om äktenskap samt mellan lagar och jurisdiktioner i fråga om skillnad i äktenskap och ständig skillnad till säng och säte. Konventionernas regler äro grundade på den s. k. nationalitetsprincipen, enligt vilken rättsliga förhållanden beträffande utländsk undersåte skola bedömas efter lagen i den stat, vars medborgare han är. I flertalet av de stater, som icke äro bundna av konventionerna, bland andra Danmark och Norge samt de anglosachsiska länderna, gäller på förevarande område den s. k. domicilprincipen, som innebär att lagen i det land, där den utländske undersåten har sitt hemvist, är bestämmande.

Föredragande departementschefen, statsrådet Zetterberg, har i propositionen framhållit, att på äktenskapsrättens område vissa olägenheter av nationalitetsprincipens tillämpning givit sig till känna och att principens herravälde här i landet i begränsad omfattning brutits genom en mellan Sverige och de övriga nordiska länderna år 1931 ingången konvention och en i anslutning härtill samma år utfärdad förordning om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap, adoption och förmynderskap. Departementschefen har härefter anfört bland annat följande.

»På grund av de sålunda föreliggande förhållandena synes mig den svenska internationella äktenskapsrätten och därmed sammanhängande delar av familjerätten i övrigt böra göras till föremål för en allmän översyn. En utredning i detta syfte torde dock bli ganska tidskrävande, och i den mån traktatmässig bundenhet föreligger kunna tydligen ändringar i gällande regler icke genomföras utan att denna häves. Jag har därför funnit mig böra nu till provisorisk reglering upptaga vissa frågor, vilkas lösning ter sig särskilt brådskande och kan verkställas utan rubbning av våra traktatförpliktelser.

I fråga om villkoren för utländsk undersåte att *ingå äktenskap* inför svensk myndighet föreligga enligt min mening särskilda skäl att ifrågasätta lämpligheten av nationalitetsprincipens upprätthållande. Beträffande stater som icke anslutit sig till förutnämnda Haagkonventioner framhölls redan under

förarbetena till 1904 års lag att det flerstädes uppställts äktenskapshinder, som äro främmande för svensk rättsuppfattning. Såsom exempel härpå må nämnas förbud mot äktenskap mellan personer av olika religion eller olika ras eller mellan personer av vilka någon blivit genom äktenskapsskillnad löst från ett tidigare äktenskap. Jag erinrar även om den nyligen tillkomna sovjetryska lag, som förbjuder giftermål mellan medborgare i Sovjetunionen och utlänningar.

I särskilda fall kan visserligen genom eftergifter i eljest tillämpade villkor för rätt att erhålla svenskt medborgarskap öppnas möjlighet för ifrågasvarande utlänningar att ingå äktenskap. Men denna utväg står i allmänhet icke till buds. Å andra sidan synes det icke rimligt att förvägra dem, som sedan någorlunda lång tid tillbaka äro bosatta i Sverige, rätt att här bilda familj. Jag anser därför att undantag från reglerna i 1 kap. i 1904 års lag bör göras icke endast, såsom skett, för undersåte i stat som avses i 1931 års förordning utan även beträffande undersåte i annan stat, som icke är ansluten till vederbörande Haagkonvention. Undantaget torde, i anslutning till regeln i den nordiska konventionen i ämnet, böra innehålla, att om sådan undersåte sedan minst två år har hemvist här i riket och vill träda i äktenskap inför svensk myndighet, hans rätt att ingå äktenskapet får prövas efter svensk lag, där han det begär.

Ett sådant stadgande nödvändiggör även ett undantag från de i 2 kap. i 1904 års lag givna reglerna om *återgång av äktenskap*, som ingåtts i enlighet med stadgandet. Till återgång av dylikt äktenskap bör självfallet kunna dömas om orsak därtill finnes enligt svensk lag; annan lag bör alltså icke vinna tillämpning.»

Lagrådet har lämnat förslaget utan erinran.

Utskottet har vid sin granskning av det genom förevarande proposition framlagda lagförslaget icke funnit anledning till erinran och får alltså hemställa,

Utskottet.

att förevarande proposition, nr 324, måtte av riksdagen bifallas.

Stockholm den 19 juni 1947.

På första lagutskottets vägnar:

K. SCHLYTER.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar Schlyter, Wagnsson, Ahlkvist, Ekströmer, Lindblom, William Ohlsson och Arrhén samt fru Svenson;

från andra kammaren: herrar Lindqvist, Hedlund i Östersund och Lindberg, fru Gustafson, herrar Gustafsson i Lekåsa, Osterman och Sveningsson samt fröken Öberg.